

עפ"ת 1101/02/23 - עמראן מחאמיד נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 1101-02-23 מחאמיד נ' מדינת ישראל
תיק חיצוני: 14119210335

בפני	כבוד השופט מאזן דאוד
המערער	עמראן מחאמיד
נגד	
המשיבה	מדינת ישראל

פסק דין

1. לפניי ערעור על החלטת בית משפט לתעבורה בחדרה מיום 29/1/23 שניתנה בתיק המ"ש 1347-01-23, בגדרה נדחתה בקשת המערער להארכת מועד להישפט בגין הודעת תשלום קנס שמספרה 14119210335, בגין עבירה מיום 19/12/18.

רקע עובדתי הדרוש להכרעה;

2. ביום 19/12/18 עוכב המערער בידי משטרת התנועה בגין ביצוע עבירות תנועה. בגין אותו אירוע נרשמו למערער, על ידי השוטרים האוכף, שני דוחות שונים: האחד דו"ח מסוג ברירת משפט בגין עבירת "שימוש בטלפון נייד בעת שהרכב היה בתנועה" בניגוד לתקנה 28(ב)(1)(א) לתקנות התעבורה (להלן: "דו"ח ברירת המשפט"), וכן דו"ח נוסף מסוג "הזמנה לדין" המייחס לו עבירות של נהיגה בזמן פסילה - עבירה לפי סעיף 67 לפקודת התעבורה; נהיגת רכב ללא ביטוח - עבירה לפי סעיף 2א לפקודת ביטוח רכב מנועי וכן רישיון נהיגה שפקע מעל שנתיים-עברה לפי סעיף 10(א) לפקודת התעבורה במסגרת תיק תעבורה 7977-12-18, שהוגש לבית המשפט לתעבורה חדרה (להלן "תיק תעבורה 7977-12-18")

3. השוטרים האוכף רשם בגין אותו אירוע שני דו"חות מבלי לציין בנסיבות הדו"ח כי בוצעו עבירות נוספות בגין האירוע ולא ציין בכתב האישום שהוגש לבית המשפט כי נרשם דו"ח נפרד בגין עבריה שימוש בטלפון נייד כשהרכב בתנועה.

4. במועד ביצוע העבירות הייתה הנחיה מדור תעבורה מס' 8/11 בתוקף ביחס לנוהל מדיניות את"ן מספר 2.231.01. נוהל זה עבר שינוי מיום 9/6/20 אך השינוי אינו רלבנטי ומה שרלבנטי זה הנוסח במועד ביצוע העבירה.

מוציא ההנחיה -שבתוקף במועד הרלבנטי למועד ביצוע העבירה - הסביר את הצורך בהוצאת ההנחיה בסעיף
א-חלק כללי להנחיה ובה צוין:

הצורך בחידוד ההנחיה נבע מאי קיום הוראות הנוהל על ידי השוטרים האוכפים, דבר שמביא לביטול הדו"חות עקב פעולה הנוגדת את מדיניות את"ן, שהובעה בנוהל מספר 02.231.01.

5. על פי הנחיה מס' 8/11 שהייתה בתוקף במועד הרלבנטי לדו"ח מושא הערעור נקבע בסעיף ב.1 כי כלל ירשם דו"ח אחד על העבירה החמורה ביותר, ובמקרים בהם מצא השוטר האוכף שיש מקום לרשום דו"ח על יותר מעבירה אחת יפעל כדלקמן:

ובהמשך:

6. אין מחלוקת של ממש כי השוטר האוכף לא יישם את הוראות הנוהל, ולא טרח לציין בדו"ח או במסגרת כתב האישום שהוגש כל דו"ח או מספר הדו"ח הנוסף שנרשם ובגין מה נרשם ובמסגרת כתב האישום שהוגש לבית המשפט שכלל יותר משתי עבירות כעולה מהנוהל.

7. המערער שילם ביום 8.1.19 את הקנס שהוטל עליו במסגרת דו"ח ברירת המשפט וניהל את ההליך ב:"**תיק תעבורה 7977-12-18**", אליו צירף תיקים נוספים והתיק הסתיים במתן גזר דין ביום 28/1/20 . דו"ח ברירת המשפט שולם על ידי המערער, לאחר תחילת משפטו בתיק תעבורה 7977-12-18, ולא צורף על ידו בדומה לתיקים אחרים.

8. המערער הגיש בקשה להארכת מועד השיפוט בתיק דו"ח ברירת המשפט, בקשה שנדחתה על ידי בית משפט קמא ממספר נימוקים: **ראשית**, אי צירוף תצהיר התומך בבקשה; **שנית**, הדו"ח שולם והמערער לא הראה שקיימים טעמים מיוחדים ונימוקים חריגים המצדיקים קבלת בקשה להארכת מועד להישפט חרף התשלום; **שלישית**, העדר עיוות דין בשל צבירת נקודות במשרד הרישוי תוך הפניה לפסיקה הקובעת שהטלת אמצעי תיקון בשל צבירת נקודות אינו עונש ואינו מצדיק קבלת הבקשה להארכת מועד; **רביעית**, הפסיקה שהוצגה בידי המערער ביחס לתיקים אחרים אינם זהים למקרו בו שולם הדו"ח והבקשה הוגשה בשיהוי ניכר(בחלוף ארבע

שנים ממועד התשלום) ולכן שונה מקרה זה ממקרים אחרים.

9. המערער לא השלים עם החלטת בית משפט קמא והגיש את הערעור, תוך חזרה על הנימוקים שהעלה בפני בית משפט קמא, המדינה התנגדה לערעור וביקשה לאמץ את החלטת בית משפט קמא, שהיא החלטה סבירה, מנוקמת ואין כל עילה להתערב בה.

דין והכרעה:

10. לאחר שמיעת טיעוני הצדדים, דעתי אינה כדעת בית משפט קמא, ובנסיבות החריגות שבפני, יש מקום לקבוע כי אכן היה מקום להאריך את המועד להישפט חרף תשלום הקנס בידי המערער.

11. סעיף 229(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן - "**החוק**") נותן בידי מקבל הדו"ח שלוש חלופות לפעולה: **האחת** - לשלם את הודעת הקנס; **השנייה** - לפנות לתובע ולבקש (תוך 30 יום מן ההמצאה) את ביטולו של הדו"ח; **והשלישית** - לבקש (תוך 90 יום מן ההמצאה) להישפט בגין העבירה מושא הדו"ח.

סעיף 229 (ח) לחסד"פ קובע כי "**שילם אדם את הקנס רואים אותו כאילו הודה באשמה בפני בית המשפט, הורשע ונשא את עונשו. אולם הוראות סעיף קטן זה לא יחולו על אדם ששילם את הקנס ותובע ביטל את הודעת תשלום הקנס לפי סעיף קטן (ג) או על אדם שבית המשפט החליט לקיים את משפטו אף על פי שהודיע באיחור על רצונו להישפט כ אמור בסעיף 230**".

12. סעיף 229(ח) לעיל קובע אם כן כלל לפיו אם שילם אדם את הקנס, רואים אותו כאילו הודה באשמה בפני בית המשפט, הורשע ונשא את עונשו. יחד עם זאת, קיימים שני חריגים, חילופיים, לכלל לעיל בהם ניתן לקיים משפט חרף תשלום הקנס: **הראשון**, הקבוע בס' 229 (ה) לחוק, אליו הפנה ס' 230 לחוק, היכול להתקיים כאשר הבקשה להישפט לא הוגשה במועד בשל נסיבות שלא היו תלויות במבקש ומנעו ממנו להגישה במועד והיא הוגשה מיד לאחר שהוסרה המניעה; **והשני**, הקבוע בסעיף 230 לחוק, ולפיו באם קיימים "**נימוקים מיוחדים**" המצדיקים קיום משפט גם לאחר תשלום הקנס. בכך, קבע המחוקק כלל משפטי לפיו רואים בתשלום הקנס כהודאה, הרשעה ונשיאה בעונש, אך לצד זאת, נקבע חריג לכלל סופיות הדין המתיר פתח במסגרתו יהיה ניתן להחריג מקרים בהם לא יהיה זה צודק להותיר את ההרשעה על כנה חרף הכלל לעיל (ראו: רע"פ 1896/18 **נעמה הדני נ' מדינת ישראל** (10.5.2018)).

13. מקרה דנן, אני סבור, נופל לגדר המקרים בהם חרף התשלום והשתכללות ההרשעה, בהם לא יהיה זה צודק להותיר את ההרשעה על כנה.

הפגיעה- הפרת הנוהל ביד השוטר האוכף;

14. דו"ח ברירת המשפט נרשם למערער תוך הפרת נוהל מדיניות את"ן מספר 02.231.01 והנחייה מס' 8/11 שכתרתה "**רישום של יותר מדו"ח אחד כלפי המשתמשים בדרך**", ועולה השאלה מה הסעד המוקנה למערער - נאשם, בעת שהשוטר האוכף, פעל בניגוד לנוהל והנחיה 8/11?

התשובה הפשוטה עולה מגוף ההנחיה כאשר הצביע עורך ההנחיה על התוצאה הנובעת מפעולה בניגוד להנחיה ולנוהל בקובעו:

הדבר מקנה למערער זכות לבקש ביטול הדו"ח מפאת הפרת הנוהל המשטרתי, ולו היו מציינים זאת בגדר דו"ח ברירת המשפט היה מסייע בידי המערער להבין זאת או אם היו מציינים זאת בגדר כתב האישום בתיק תעבורה 7977-12-18, היה מתאפשר למערער ובא כוחו לדרוש צירופו במיוחד כאשר נפתח משפטו בתיק התעבורה, בשלב זה הקנס לא שולם.

התנהלות השוטר האוכף בניגוד להנחיה תוך הפרת הנוהל בשני הדו"חות שנרשמו- גם "**ברירת המשפט**" וגם "**ההזמנה לדין**", פגע בזכויות המערער פגיעה לא מבוטלת, כשהייתה לו אפשרות בשלב הזה לדרוש את ביטול דו"ח ברירת המשפט על יסוד הנוהל עצמו, או לבקש את צירוף התיק ולקבל עונש אחד.

הדבר מלמד על קיומה של טענת הגנה שיש בכוחה להביא לזיכוי הנאשם דרך ביטול הדו"ח מסוג ברירת משפט.

15. הנחיות מנהליות הן כללים מנחים אשר המנהל הציבורי קובע לעצמו על מנת להדריך במילוי תפקידיו ובהפעלת סמכויותיו (יואב דותן '**הנחיות מינהליות**' 39-28 (1996); יצחק זמיר '**הנחיות מינהליות**' הפרקליט לח(א) 18 (1986)).

עם זאת, ההלכה היא שככלל על רשות מנהלית אשר מוציאה הנחיות לנהוג בהתאם להנחיות אלו ולא לסטות מהן בהעדר הצדקה מיוחדת (בג"ץ 4422/92 **עפרן נ' מנהל מקרקעי ישראל**, פ"ד מז(3) 853, 857 (1993)).

תוצאה אפשרית של הפרת ההנחיות הינו ביטול כתב האישום-גם בעבירות חמורות וכך כתבה כבוד השופטת יעל וילנר בע"פ 1094/17 **משה בן משה נ' מדינת ישראל**, פסקה 50 לחוות דעת של כבוד השופטת

וילנר בהסכמת השופטים עמית וקרא:

"בענייננו, המשיבה לא נימקה מדוע פעלה בניגוד להנחיות פרקליט המדינה ולא הרימה את הנטל להוכיח כי ביסוד החלטתה קיימים טעמים סבירים וראויים. משכך, אני סבורה כי העמדתו לדין של שריקי בגין ביצוע העבירה הקבועה בסעיף 332(2) לחוק העונשין מהווה "אכיפה סלקטיבית" ופוגעת בזכותו לשוויון בפני החוק. נוכח האמור, אציע לחבריי לזכותו מהעבירה הקבועה בסעיף 332(2) לחוק העונשין."

16. הדרך בה פעל השופט האוכף בניגוד להנחיה, פגע בזכויותיו הדיוניות והמהותיות של המערער, ומנע מהמערער צירופו או העלאת טענה על פי המבחנים שקבע בית המשפט העליון, יש לראות בשתי העבירות כ"**אירוע אחד**" במשמעות תיקון 113 לחוק העונשין, ובהתאם להלכה שנקבעה בע"פ 4910/13 **אחמד בני ג'עבר נ' מדינת ישראל**.

הדבר הוביל לפגיעה נוספת ומשנית. לעתים קרובות, הנפקות להגשת כתב אישום אחד או יותר אינה בהכרח לעניין הענישה הראויה, אלא לעתים קרובות בהקשר לסנקציה המנהלית הננקטת כנגד הנהג בידי רשות הרישוי, כנגזרת מכך. בעוד שמבחינת הענישה ניתן להתייחס בכל מקרה לשתי העבירות כ"**אירוע אחד**", גם אם חמור יותר, כמשמעותו לפי תיקון 113 לחוק העונשין, הרי רשות הרישוי נוהגת "לזקוף" לחובת הנהג ניקוד נפרד בגין כל כתב אישום, כך שאילו היו שתי העבירות נכללות בכתב אישום אחד היה מחויב הנאשם רק בניקוד רק פעם אחת, וזאת לאור תקנה 546(א) לתקנות התעבורה לפיה:

"הורשע נהג בכמה עבירות שנכללו בכתב אישום אחד, יירשמו לו במרשם העבירות הנקודות בשל העבירה שבה הורשע אשר לה נקבע מספר הנקודות הגבוה ביותר."

17. מהוראות התקנות שלעיל עולה כי אם נהג קיבל לידו כתב אישום יחיד הכולל את כל העבירות שביצע באותו אירוע נהיגה, ירשמו לחובתו רק הנקודות בגין העבירה שלצידה מספר הנקודות הגבוה ביותר, בעוד שאם נהג קיבל לידו דוחות נפרדים בגין כל אחת מהעבירות, הגם שהעבירות נעברו באותו אירוע נהיגה, ירשמו לחובת הנהג כל הנקודות של כל העבירות - במצטבר.

שיטת הניקוד בעבירות תעבורה מוסדרת בסעיף 69 לפקודת התעבורה [נוסח חדש] ובחלק ז' לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961, ו"היא מיועדת לקיים מעקב אחר עבירות תנועה שביצעו נהגים ובמסגרתה מוטלים אמצעי תיקון מתאימים לפי חומרתן המצטברת של העבירות, בצד העונשים המוטלים בגין ביצוע אותן עבירות" (ע"מ 2077/11 ז'ק נדב נ' משרד התחבורה, 9.11.2011).

אמצעי התיקון נועדו בעיקרם להגן על המשתמשים בדרך ולתת בידי בעלי רישיון נהיגה החוטאים שוב ושוב בנהיגה בלתי זהירה, כלים שיאפשרו להם לתקן ולשפר את התנהלותם

כנהגים. אין מדובר בענישה שביסודה עקרונית של גמול על התנהגות הנהג בעבר, אלא "באמצעי חינוכי, הצופה פני מניעת סכנה לציבור ותיקון התנהגותו כנהג בעתיד" (ע"מ 5226/10 אלי זהר נ' משרד התחבורה והבטיחות בדרכים - רשות הרישוי, 22.11.2010) (להלן: "זהר").

זה נכון ששיטת הניקוד אינה מהווה כלל ענישה פלילית, "כי אם בדין המקנה סמכויות מנהליות המיועדות ל"תיקון" דרכיו של הנהג ובאמצעים מאוזנים ומידתיים" - ראו עניין זהר לעיל, וכנגזרת מכך אני מסכים ככלל כי טיעון המבוסס על צבירת נקודות אינו מהווה טענה לעיוות דין, אך עם זאת, מקרה זה שונה בתכלית, שכן הצטברות הנקודות, הן תולדה של הפרת הנוהל או תרמו תרומה משמעותית על ידי הפרת הנוהל בידי השוטף האוכף.

18. המיוחד במקרה דנן, שהפעולה של הרשות להגיש כתבי אישום בדרך הזו-תוך הפרת ההנחיה המנהלית הקיימת בנדון, ללא הצדק לכך, יצרה מצב בו הצטברות הנקודות אינו נובע מהתנהגות המערער, אלא בשל פעולת הרשות המפרה את הוראת הנוהל, ודבר זה, בצירוף היכולת לבקש ביטול דו"ח ברירת משפט ונהיגה בחוסר שוויון, מביאים לכך שבמקרה דנן, קיים עיוות דין, המחייב את פתיחת שיער בית המשפט, חרף התשלום של הקנס.

ראו בהרחבה את פסק דינו של בית המשפט לתעבורה בתת"ע (חיפה) 5502-09-17 מדינת ישראל נ' רונן בוך בגדרו ביטל בית המשפט לתעבורה כתב אישום מכוח "ההגנה מן הצדק", לפי סעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי, בשל טענה ששתי העבירות מהווים עבירה אחת. במקרה דנן מכל הנימוקים האלו, קיים סיכוי לכך שהמערער יכול בנסבות מקרה דנן, מכל הנימוקים שהעליתי, לעתור ל"ההגנה מן הצדק", לפי סעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי, ולדרוש את ביטול ההליך, דבר שמהווה נימוקים מיוחדים המצדיקים את הארכת מועד להישפט, חרף התשלום והשיהוי בהגשת הבקשה.

מדיניות לא אחידה;

19. בנוהל שהוצג לעיוני צוינה מדיניות של אגף התעבורה במקרה בו מבוטל דו"ח שנרשם בניגוד לנוהל וההנחיה כמפורט לעיל. השאלה האם יש מדיניות שוויונית מטעם התביעה כאשר מוגשת בקשה כזו להארכת מועד להישפט שבסיסה עומדת הטענה של הפרת הנוהל.

20. לא ברור באם קיים נוהל או הנחיות לפיהם פועלת התביעה במקרים כגון- של בקשה להארכת מועד בכל מקרה לא נטען בידי הצדדים בעניין זה. אי לכך, אני מניח שלרשות התביעה במקרה זה אין הנחיה. באם אין הנחיות כלשהן יש לנהוג בשוויון והעדר שרירות.

אכן בידי התביעה הסמכות להימנע מהסכמה להאריך את המועד להישפט בעבירות של ברירת משפט

מקום בו הופר הנוהל בידי השוטר האוכף, אלא שאת הסמכות יש להפעיל בצורה שוויונית ואין להבחין בין מבקשי הארכת מועד שעניינם דומה, כך שיש להפעיל במקרים מיוחדים, על יסוד הנחיות וקריטריונים ברורים ושוויוניים, (ישגב נקדימון, **הגנה מן הצדק**, מהדורה שנייה-2009, עמ' 401 (להלן: נקדימון), וגם תוך שקילה יסודית וראויה לכלל השיקולים הרלוונטיים:

"הפעלת החוק באורח מקרי - שלא על דרך מדיניות קבועה, ברורה ומבוקרת מראש -

משמיעה שרירות, ושרירות הינה אויבת שלטון החוק" (ע"פ 3520/91 הלנה תורג'מן נ' **מדינת ישראל**, פ"ד מז (1) 556, 441; ראו גם בג"ץ 6396/96 **זקין נ' ראש-עיריית באר-שבע**, פ"ד נג(3) 305, 289)

21. המערער הצביע בפני על שורה של מקרים בהם המדינה נהגה אחרת בבקשות מסוג זה ואף נתנה הסכמה להארכת מועד להישפט, אך במסגרת תיק עפ"ת (ת"א -יפו) 45117-12-22 **ריאן סאמי נגד מדינת ישראל**, בו קיימת זהות בנסיבות, הגישה המדינה את העמדה הבאה:

כשבחנתי את עניינו של המערער שם, ריאן סמי, התברר כי גם שם הקנס שולם בשנת 2019 והיה שיהוי ניכר בהגשת הבקשה ארבע שנים לאחר התשלום (הדברים עולים מתגובת המשטרה לבקשה להארכת מועד להישפט שם), ולמעשה מדובר בזהות נסיבות, ועם זאת אין כל הצדקה לעמדה שונה בין המחוזות בעניין זה, בפרט כאשר לא הוצגו נימוקים המצדיקים לאבחן בין שני המקרים, ובעניין זה טעה בית משפט קמא כאשר סבר כי אבחנה בין שני המקרים.

סוף דבר;

21. אני סבור כי המסקנה בהחלטתו של ביהמ"ש קמא לדחות את הבקשה להארכת מועד בנסיבות אלו, מחייבת התערבות בית משפט זה, ומן הדין לפתוח את שערי בית המשפט בנסיבות חריגות ומיוחדות אלו.

אי לכך, הנני מורה על הארכת המועד להישפט בגין דו"ח ברירת משפט שמספרו 14119210335, בגין עבירה מיום 19/12/18.

ניתן היום, כ"ב שבט תשפ"ג, 13 פברואר 2023, בהעדר הצדדים.